

11. Парламенські слухання на тему: «Про стан, заходи і перспективи подолання наслідків Чорнобильської катастрофи». К., Парламенське видавництво, 2008, с. 192.

12. *Опришко В. Ф.* Правові Чорнобильські проблеми // ПРЕ: Збірник наукових праць. Випуск 9.—К.: КНЕУ, 2009.

Стаття надійшла до редакції 09.06.10

УДК 340.1

Г. О. Федоренко,
канд. юрид. наук, доцент кафедри теорії та історії
держави і права
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ДЕЯКІ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ВСІХ ЗАСОБІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЖИМУ ЗАКОННОСТІ В КОНТЕКСТІ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СТАТУС І СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ГРОМАДЯН, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ»

У статті наголошується, що лише наявність тісного взаємозв'язку між загальними та спеціальними гарантіями є передумовою утворення та функціонування дієвої «системи забезпечення законності».

Ключові слова: законність, гарантії законності, спеціальні гарантії законності

В статтє акцентується внимание на то, что только наличие тесной взаимосвязи между общими и специальными гарантиями является предпосылкой создания и функционирования действенной «системы обеспечения законности».

Ключевые слова: законность, гарантии законности, специальные гарантии законности

The article notes that only the close relationship between the general and specific guarantees are a prerequisite for the establishment and effective functioning «of the rule of law.»

Keywords: Legalism, guarantees of legality, special guarantees of legality

Забезпечення режиму законності, передусім, передбачає наявність ґрунтовно продуманої системи правових, демократичних законів, цілісної системи законодавства, що будується на основі верховенства Конституції України. Зокрема, одним із таких ва-

гомих спеціальних юридичних засобів забезпечення законності у сфері захисту прав громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, є відповідний Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28.02.1991 р. № 796 (на сьогодні діє у редакції від 31.12.2009 р.).

Водночас, проголошення правових принципів та правових законів ще не вирішує проблем, пов'язаних із забезпеченням прав та свобод людини і громадянина. Законність починається з правових законів, проте в механізмі правового регулювання важливими є кожна його стадія — і наповнене правовим змістом законодавче правило, і його реалізація та застосування. Так, як значають фахівці, законодавча піраміда України, виходячи зі світового досвіду, на папері сформувала законодавче поле індустріально розвинутих країн, тоді як господарська практика характеризується елементами рабовласництва [1].

Порушення законності особливо виявляються саме на рівні реалізації вимог законів і підтверджується наявністю об'єктивних небезпечних протизаконних тенденцій у лінії поведінки суб'єктів законності (органів держави, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, їх посадових осіб, громадян та ін.). Одним із проявів цих тенденцій є прийняття законів, які порушують вимоги ч. 3 ст. 22 Конституції України, відповідно до яких, *при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів, не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод*. Так, статтею 67 розділу I Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 28.12.2007 р. № 107 Верховна Рада України призупинила на 2008 рік дію окремих положень дев'ятнадцяти законів України, у тому числі й окремих положень Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», в результаті чого були порушено вищезазначені положення ч. 3 ст. 22 Основного Закону України.

У зв'язку з цим, аби вимоги законів були належним чином реалізовані, в «системі забезпечення законності» [2] діє у якості особливого спеціального, організаційного засобу її забезпечення — Конституційний Суд України, єдиний орган конституційної юрисдикції, діяльністю якого забезпечується неухильне додержання вимог Основного Закону держави. Розглядаючи справи про кон-

ституційність законів за скаргами відповідних суб'єктів, цей орган створює додаткові і дійові гарантії реалізації законів. Зокрема, своїм Рішенням від 22.05.2008 р. № 10-рп/2008 р. [3] Конституційний Суд України визнав такими, що *не відповідають Конституції України (є неконституційними)* положення статті 67 розділу I, пунктів 2—4, 6—8, 10—18, підпункту 7 пункту 19, пунктів 20—22, 24—34, підпунктів 1—6, 8—12 пункту 35, пунктів 36—100 розділу II «Внесення змін до деяких законодавчих актів України» та пункту 3 розділу III «Прикінцеві положення» Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України». У цьому Рішенні Конституційний Суд підкреслив, що Конституція України у статті 92 визначила сфери, зокрема бюджетну, які мають врегулюватися виключно законом. Закон про Держбюджет є основним фінансовим документом держави. Через своє спеціальне призначення цей закон не повинен регулювати відносини в інших сферах суспільного життя. Конституція України не надає закону про Держбюджет вищої юридичної сили стосовно інших законів.

Тобто Конституційний Суд України дійшов висновку, що законом про Держбюджет не можна вносити зміни до інших законів, зупиняти їх дію чи скасовувати їх, оскільки з об'єктивних причин це створює протиріччя у законодавстві, і як наслідок — скасування та обмеження прав і свобод людини і громадянина. У разі необхідності зупинення дії законів, внесення до них змін і доповнень, визнання їх нечинними мають використовуватися окремі закони. Положення Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України», які були визнані неконституційними, втратили чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення.

Водночас, необхідно особливо наголосити, що у процесі забезпечення законності, крім спеціальних гарантій, важливе значення займають і загальносоціальні гарантії законності, до яких належать: економічні гарантії (ступінь економічного розвитку суспільства тощо), політичні гарантії (ступінь демократизму конституційного ладу тощо), ідеологічні гарантії (ступінь розвитку правосвідомості тощо), моральні гарантії (ступінь формування у індивідів недопустимості вчинення аморальних проступків).

Лише наявність тісного взаємозв'язку між загальними та спеціальними гарантіями є передумовою утворення та функціонування дієвої «системи забезпечення законності».

Література

1. *Малий І. Й.* Економічна теорія права: методологічні аспекти економіко-правових трансформаційних процесів в Україні // Теоретичні та практичні проблеми правового забезпечення соціально-економічного та політичного розвитку суспільства і держави: Монографія / В. Ф. Опришко, Ф. П. Шульженко, О. О. Гайдулін та ін.; За заг. ред. В. Ф. Опришка, Ф. П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2006. — 702 с. — С. 73—92.

2. *Общая теория государства и права: Академический курс в 3-х т. Изд. 2-е, перераб. и доп.; Отв. ред. проф. М.Н. Марченко. Том 3.* — М.: ИКД «Зерцало-М», 2002. — С. 160.

3. *Справа № 1-28/2008 щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України* за конституційним поданням 101 народного депутата України щодо відповідності Конституції України положень статті 67 розділу I, пунктів 1-4, 6-22, 24-100 розділу II Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України.

Стаття надійшла до редакції 23.06.10

УДК 340.13

Л. І. Пилипюк,
юрист ТОВ «Видавничий дім «Мост Паблішинг»,
здобувач ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,
юридичний факультет,
кафедра правового регулювання економіки

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЛІКВІДАЦІЮ НАСЛІДКІВ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ: НАУКОВО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

У статті розкрито основні правові аспекти законодавства про наслідки ліквідації Чорнобильської катастрофи. Висвітлено його сутність структура та особливості у перші роки незалежності Української держави, а також у постконституційний період. Зроблено відповідні висновки та рекомендації.